

Observatoriul este de două ori în săptămână, miercuri și sâmbătă.

Prețurile

pentru Sibiu pe 1 anu întregu 7 fl., pe 6 luni 3 fl. 50 cr., dăsu la casa cu 2 fl. mai multu pe anu; — trimis cu post'a în lăintrulu monarhiei pe 1 anu întregu 8 fl., pe 6 luni 4 fl. — În străinatate pe 1 anu 10 fl. s'eu 22 franci, pe 6 luni 5 fl. seu 11 franci; — numeri singuratici se dau câte cu 10 cr.

OBSERVATORIULU

Diariu politicu, national-economicu și literariu.

Ori-ce inserate, se platescu pe serie s'eu linia, cu litere merunte garmondu, la prim'a publicare câte 7 cr., la adou'a și a trei'a câte 6 cr. v. a. și preste aceea 30 cr. de timbru la tesaurulu publicu. Prenumeratiunile se potu face în modulu celu mai usoru prin assemnatiunile postei statului, adresele de a dreptulu la Redactiunea Diariului Observatoriulu în Sibiu.

Nr. 82.

Sibiu, 11/23 Octobru 1878.

Anulu I.

Studiu relativu la economi'a nationale și la istori'a civilisatiunei în Transilvani'a.

(Urmare.)

Cultur'a scientifica în Transilvani'a.

Suntemu dedati, noi că și t'ota lumea, se jucamă gradulu de cultura spirituale și de civilisatiune la orice poporu și în orice tiera după numerulu și calitatea sc'olelor publice și private. Locuitorii Transilvaniei închisa din t'ote partile cu munti, solati de cătra cultur'a Europei apusene prin imensele steppe ale Ungariei, prin care nu ducea nici-unu drumu asternutu, au fostu lipsiti secolu întregi de beneficiulu culturai și civilisatiunei reasculite successive în alte tieri în urmarea desgroării scriitorilor classici din ruinele antice. Pana a reformatiune numai în monastirile calugarilor puseni licuria ici-colea câte una luminarica a sciencie, care nu era de ajunsu că se strabata mai leparte decâtu în residentiele aristocratiei feudale, și chiaru în acelea cu mare greutate. Este adeca cunoscutu, că în evulu mediu cititulu și scrisulu ra considerate că ocupatiuni nedemne de barbati usi în ranguri înalte. Acelu prejudeciu, sinistru și dominatu în Transilvani'a că și în alte câteva tieri prin o serie de secole, până mai pe la începutulu acestui secolu. Inca și eu am apucatu se cunosc în anii copilăriei mele că scolarulu pe unu comite betranu din famili'a Rhedey care nu sciă mai multu decâtu se și subscrie numele, camu că Milosiu Obrenovicu I. Am cunoscutu și comerciantii destui, cari învetiasera numai a citi, nu și a scrie. În cătu pentru locuitorii tierani, acelora se era interdusa prin legi învetiarea de carte. Nici preotii romaneschi nu potea se și dea pe fiii lor la școla fora permissiunea seniorilor feudali, că-ci se lica în lege, că prin învetiatura se periclităia proprietatea seniorului.*) Sciū popi ungureschi, cari și se reformati professă libertate mai mare decâtu alte confessiuni află că este lucru f'orte periculosu a suferi că fetele se învetie a scrie și le învetia numai cititulu pe carti de rogatiune. Multi popi betrani tienu până astadi, că era mai bine asia.

Pana la reformatiune se află sc'ole numai pe la monastirile rom. cath., în limb'a latina. Celu ce cun'oce starea sc'olelor europene din evulu

mediu, isi va face óresicare idea despre cele din Transilvani'a. Romanii avea sc'ole slavone numai la mitropoli'a din Alb'a-Iuli'a, la unele episcopii și pe la cateva schituri; în acelea inse învetia numai atăti teneri căti se cerea pentru biserici. După reformatiunea lui Luteru, Calvinu și Melanctonu, cei de antaiu au fostu sasii, cari aflandu-se în necurmata comunicatiune cu Germani'a și Elveti'a, pe langa ce au introdusu doctrinele protestantice, au omoritu pe mai multi calugari, apoi au întemeiatu sc'ole publice, alaturea cu ele tipografi și asia numita móra de charthia. Urmele aceluor institutiuni nouă se vedu preste totu din produsele literare romaneschi câte ni s'au potutu conserva că prin minune, din secolii 16 și 17-lea. În m'idiuloculu necurmateloru certe religi'ose, a guereloru interne și esterne, din partea statulu transilvanu nu s'a facutu nimicu pentru instructiunea publica până în a. 1576, candu principele Stefanu Bathor, fostu mai tardiu rege alu Poloniei că catholicu ce era, chiamandu în tiera pe iesuitii, le donă monastirea de langa Clusiu cu venituri considerabile. Acolo iesuitii fundara una asia numita academia, care s'ar potea compara camu cu unu seminaru preotiescu din dilele n'ostre, în care se învetia amestecatu scientie profane că într'unu gimnasiu alaturea cu cele theologice. Principele Christoforu Bathory în a. 1581 daru iesuitoru alta biserica și monastire în cetatea Clusiuului, cum și unu dominiu compusu din 5 sate. Iesuitiu era destulu de prudenti, că se prim'eca în sc'olele loru tinerime din t'ote nationalitatile și confessiunile, că-ci apoi sciă ei ce învetiatura se le dea. Și în adeveru, că sc'olele lor se implusera de învetiarea prin urmare catholicismulu recastigá mereu din terenulu perditu. Acestea progresse ale iesuitoru nu potea se placa protestantiloru. Se incinera deci din nou lupte furi'ose; catholicii caditura éra, iesuitii fusera esilati sub cea mai grea pedepsa în casu de a se întorce.

Dupa Christoforu Bathory catastrofele politice și bellice, prea bine cunoscute în istoria, urmara neincetatu sub câteva domnii, între care și a lui Mihaiu. Într'acelea evenimente fatale, la sc'ole nu cugeta mai nimeni, afara de sasi. Boierimea roman'eca și a cea unguresca, trecuse mai t'ota la calvini'a, chiaru asia, precum boierimea serb'eca din Bosni'a și Hertiegovin'a adoptase coranulu. Acum datori'a cadea asupra loru că se restaure

sc'olele. Dara abia în a. 1622 principele Gavriulu Bethlen, calvinu și elu, înduplecá pe boierimea adunatu în dieta, că se votedia fonduri pentru unu colegiu reformatu în Alb'a-Iuli'a, totu-odata aduse din Germani'a pe professorii Altsled, Bisterfeld, Piscator și pe Martinu Opitz, renumitu că poetu, care, singuru elu din toti învetiatii acelei epoci lauda calitatile romaniloru și recun'oce originea loru italica. Inse la anulu 1658 fu devastatu și acelu colegiu cu arhivele și cu biblioteca cu totu de cătra turci și tatari. Mihailu Apaffy ilu restaurá în Ajudu, dara numai că gimnasiu de pucina însemnate. Acelasiu principe dedese ordinu, că se se deschida și pentru romani vreo două sc'ole, în Hatiegú și în Cetatea de pétra.

Ác'esta fu miserabil'a stare a instructiunei publice în Transilvani'a până la ocuparea definitiva a terei de cătra ostirile imperatulu Leopoldu I. Déca strabatea ceva cultura scientifica în clasele superiori, aceea venia prin popii luterani și calvineschi, cari studiá pe la universitatile din Germani'a și Oland'a, unii și în Angli'a, apoi prin docenti s'eu mentori straini invitati inadinsu că se dea învetiatura domnisoriloru din unele familii de rangulu înaltu. Într'acelea guvernulu din Vien'a isi aduse aminte curendu, că în Clusiu esistase odin'ora unu colegiu catholicu, carui unii ómeni i dedesera nemeritatulu titlu de universitate, și asia în anulu 1698 ilu restaurá dand'u venituri de ajunsu, éra după aceea rechiamá în tiera pe iesuitii, caroru le incredint'á de nou tinerimea. Dotatiunile sc'oleloru catholice crescura mai alesu sub Mari'a Teresi'a. Ácea favóre a catholicismulu produse rivalitate mare între confessiuni. Lumea era dedata de multu a considera scol'a mai multu numai din punctu de vedere confessionale, ceea ce în Transilvani'a și Ungari'a se mai întempla până în dio'a de astadi. Imperatulu Iosifu II se încercase în scurt'a sa domnia de 10 ani se dea învetiamentulu alta directiune ceva mai liberale, mai cosmopolita, inse fora vreunu succesu într'o tiera subminata de atâtea regimente negre ca pielea de soboli. După atâtea sbuciumaturi și rivalitati epoc'a pazei universale dela 1815 află pe Transilvani'a numai cu urmátorele institute de învetiamentu classificate după confessiuni și adeca:

La rom.-catholici 1 Academie în Clusiu, cu 2 facultati, juridica, filosofica, cu 1 cursu de

*) Aprobatarum Constitut. Part. I. tit. VIII art. 3.

Foisiór'a „Observatoriului“.

O bucla de peru a regelui de Rom'a.

Schitia istorica.

Comunicata de: J. G. Baritiu.

Pe la m'idiuloculu lui Augustu 1815 petrecerile oficiale, soarelele și balurile societati alese din Vien'a fusesera stralucite și vesele. Temutul — conturbatorulu pazei și alu linisicei, gigantul dela Ajaccio — Napoleon după o lupta crancana a fostu în fine învinsu și unu vasu alu Englesiloru 'lu dusese preste oceanu, de pe acariu coperta cutremuratorulu lumei învinsu, pronuntiasse durer'osele cuvinte de despartire: „Adio, tiera de bravi! te salutu! Adio, Francia! Adio!“

Cu nedumerire se acceptau sciri. În fine se audi despre fericita desbarcare alui „Northumberland“*) la St. Elen'a și ác'esta scire usiura și mai multu ánimile celoru fricosi, cari se tem'eu ca nu cumva pe cale se se întreprindia vreo încercare de eliberare ca cea de pe insul'a Elb'a. Inse St. Elen'a era o închisóre neperatrabila, acolo nu strabatea nici unu entusiastu și de acele stenci de basaltu trebuia se suferă naufragiu cele mai temerare planuri de eliberare ale imperatulu.

Cu t'ote acestea înlăntiutulu Napoleon inca totu mai era unu obiectu temutu și Englesi, cari afectau cea mai mare nepasare, se tem'eu mai multu ca ori cine de elu. Se luara t'ote mesurile preventive. Închiderea singurulu punctu de desbarcare, sentinele pe fiacare promuntoriu, corabii paditóre, sute de observátore cu signale, o visitatiune severa a tuturor ce desbarcau acolo — t'ote aceste mesuri se luara pentru unu prizonieru. Preste ác'esta se controla cu o rigóre mare, ori ce relatiuni ce ar potea întretienea Napoleon cu amicii sei. Sir George Cockburn a fostu înlocuitu prin Sir Hudson Lowe la postulu de paditoru și spre mai mare sigurantia, conventiunea dela 2 Augustu 1815 mai decise, ca se fia denumiti comisari din partea

poteriloru aliata, dintre cari unulu se locuiesca pe insula, pentru ca se se convinga: „ca Napoleon mai exista în realitate si ca nu cumva au fugitu dela St. Elen'a.“ Acesti comisari mai av'eu deosebita missiune, se controlase relatiunile multu temute, pe care le ar fi potutu întretienea imperatulu cu patri'a sa și se ajute într'ac'esta pe Sir Hudson Lowe. Numai asia cred'eu ei a fi siguri si a se bucura de o pace linisita, pe care ce este dreptu atátu de riguros paditulu o turburase adesea. Din partea austriaca se desemnase ca comisaru baronulu de Stürmer, acariu tata fusese mai înainte internunciu la Pórta otomana, apoi pe tempulu resbelulu comisaru gubernariulu în cartiarulu generalu austriacu. Domnulu de Stürmer se pregatea pentru plecarea sa la St. Elen'a.

Într'o di frum'osa de t'omna aparu în aleele gradinei curtii dela Schönbrunn unu barbatu de o constitutiune de corpu puternica, dara totusi delicata. Fati'a lui deschisa proba unu spiritu estraordinaru, care trebuia se 'si aiba locu subtu acea frunte boltita. Perulu 'i acoperea capulu în bucle scurte, ochii priv'eu veseli si apr'ope zimbindu ca si candu aru fi voit se dica: „Noi amu vediu si amu scrutatu lucruri asia de grandiose, încátu ne simtimu îndreptati a ne uita veseli la lume“. Acestu barbatu era Alecsandru de Humbold. Marele savantu pe atunci 'si întreprinsese calatori'a sa la Americ'a și numele lui era renumitu și serbatoritu.

Humbold mergea pe cararile încadrate de arbori și plante frum'ose. Elu pare a cauta pe cineva, aruncandu'si privirile printre tufisiele gradinei, până ce afla pe unu lucratoru. „Amiculu meu“ striga densulu, „unde pociu afla pe dlu Welle?“

Lucratorulu 'si descoperi capulu și conduse pe Humbold prin parcu în gradin'a botanica. Aicea, între straturi, care erau aparate prin gémuri de sticla, între pomisori și tufisiele delicate, se afla unu barbatu tineru, care nu observa pe celu ce intrase, până candu acesta nu 'i dise buna dio'a.

„Domnulu de Humbold!“ esclama salutatu surprinsu în modu placutu. „Este o adevrata bucurie

pentru mine, de a ve potea saluta aicea. Me tem'eu deja, ca veti pleca din Vien'a, fara se 'mi se mai ofere inca odata ocaziunea de a ve potea vedea.“

Junele barbatu strense cu veneratiune mana savantulu.

„Scumpulu meu Welle“, respunse Humbold cu modestie, în acelasu momentu me imbucuri si me rusinesii. Unu barbatu asia demnu si învetiatu ca dta, nu póte fi desconsideratu. Pentru mine vei fi în totu-deuna o placuta suveniru. Dara eu nu viu numai ca se 'mi iau adio, ci si pentru ca se 'ti aducu unu presentu. Welle remase uimitu.

„Ghiceste numai — dara va fi înzadaru. Asculta deci si lasa'ti pentru câteva momente araucariile subtu grijea ceriului și baga de s'ema. În urm'a conventiunei încheiate între poterile aliata, baronulu de Stürmer a primitu însciintarea, ca imperatulu ilu va trimite la St. Elen'a ca comisaru pre langa prizonierulu Napoleon. Pe cei mai multi dintre cei dela gubernu i interesésa numai partea politica a missiunei — pe mine din contra cea scientifica. Insul'a St. Elen'a produce plante, acoror bogatati și varietati inca nu sunt de ajunsu cunoscute și esaminate. Eu m'am folositu deci de ocaziune si am consiliatu pe imperatulu, ca împreuna cu dlu de Stürmer se tramita si pe unu barbatu, care se ne familiarisese si se ne faca cunoscuta Flor'a acelei insule. Imperatulu care insusi este unu amicu alu botaniceii, n'au esitatu nici unu momentu si după o scurta discussiune alegerea, la propunerea mea, au caditu pe dta. Preparete deci de calatorie la St. Elen'a.

Welle se uita cu ochii mari la savantu. Bucuri'a i taiase vorbirea — o calatorie scientifica — ocaziunea de a potea scruta pe unu terenu pe care numai pucini insi au potutu culege experientie — perspectiv'a de a potea vedea acea solitudine, care tocmai acumu castigase unu renume istoricu — acestea t'ote formau o bucurie nedescrisa pentru elu. După câteva momente în care elu reflecta déca visésa s'eu nu, bucuri'a lui exploda prin cuvinte care esprimeau în terminii cei mai entusiasmati recunoscinti'a sa pentru Humbold. (Va urma.)

*) Vasulu englesu pe care au fostu dusu Napoleon în exiliu la St. Elen'a.

chirurgia si obstetrica, 8 gimnasii, de câte 3 si 5 clase in tóte celu multu 1500 studenti; 10 scóle primare cu câte 3 clase si vreo 70 elementare séu cum le numia ei, triviali, in tóte acestea vreo trei mii de scolari.

La greco-catholici (romani) gimnasiu de 5 clase si seminaru de theologi cu unu cursu de 2 $\frac{1}{2}$, mai tardiu de 4 ani, 3 scóle primare, preste 50 elementare parte mare in regimentele de granitieri.

La greco-orientali (romani orthodoxi) cursu de preotia si pedagogia in Sibiu, 1 scóla grecésca cu 3 clase in Brasiovu, 1 romanésca elementara totu acolo si celu multu 40 elementare in Sasime si in regimentulu I de granitia. Déca voiá se'si faca scóle mai multe si mai bune, li se respundea in scurtu: Sunt destule scóle unguresci, dati-ve pe fiii vostrii acolo; de altumentrea ce le trebue loru invetiatura, dupace legile nu'i admitu la functiuni publice? Unu exemplu din altele ne-numerate: intre a. 1838 si 1844 brasioveni s'au judecatu 6 ani pentru ca se'si póta infintia gimnasiu, dara au perdutu procesulu. Imperatulu Franciscu I obligase pe episcopulu Vasilie Moga prin instructiunile sale date lui in a. 1810 cu ocaziunea investiturei, cá se nu mai hirotonésca de preotu pe nici-unu individ, déca nu va fi trecutu celu pucinu prin cele 5 clase gimnasiali. De una parte inse miserabila dotatiune a preotiloru inpiedecá executarea acelei mesuri; de alt'a éra seniorii feudali desfasurara contra ei resistentia obstinata dicúndu, cá loru nu le trebuescu popi in comunele rurali, carii se devina advocatii poporeniloru facia de proprietariu, apoi recomand'a episcopulu spre hirotonire individi pe cari 'i voiá ei, nu episcopulu. Din acestea cause tenerimea nu se simtia indemnata prin nimicu, cá se invetie mai multu, spre a se face preoti.

Reformatii (magiari) avea 1 colegiu mare in Aiudu cu trei facultati, alte doue in Clusiu si Murasieni, gimnasiu micu, 5 scóle primare si vreo 100 elementare, totu asia de sarace cá cele romanesci.

La luterani (mai toti sasi) de si pucini la numeru, se affá chiaru si pe la 1815 trei colegie bune, in Sibiu, Brasiovu, Segisiór'a, 3 gimnasii mici, 7 scóle primare si scóle elementare in tóte comunele rurale locuite de ei.

Unitarianii avea doue gimnasie si alte 12 scóle mici.

(Va urmá.)

Dela congresulu nationalu bisericescu alu Romaniloru gr.-or. din Ungari'a si Transilvani'a.

(Raportu specialu alu „Tel. Rom.“)

Siedinti'a III, din 3/15 Octobre 1878.

Siedinti'a anuntia la 9 óre se deschide la 9 si $\frac{3}{4}$ dim. Protocolulu siedintiei premergetóre nefiindu inca redactatu de catra birou, nu s'a potutu verifica.

Sectiunile de verificare isi continua rapórteloru. Raportorulu sectiunei din dieces'a Aradului Mangra arata ca actele electorale ale deputatiloru din archidieceasa, Iosifu Hodosiu si Ambrosiu Barsanu, se afla in ordine si propune a verifica pe numitii deputati. Asemenea arata raportorulu din archidieceasa Trombitasiu, ca actele deputatiloru din dieces'a Caransebesiului: Nicolau Andreeviciu, Ioanu Ionasiu, Ioanu Bethia sunt in ordine si propune a verifica pe numitii deputati. Sectiunea din dieces'a Caransebesiului se escusa, ca nu póte raporta, fiinduca raportorulu ei este bolnavu.

Luandu congresulu aceste la cunoscintia, presidiulu enuntia, ca sunt verificati 48 deputati si declara astfelu congresulu capabilu a aduce concluse valide.

Urmandu constituirea biroului si alegerile comisiuniloru permanente, se suspinde siedinti'a pentru consultare.

Redeschidendu-se siedinti'a la propunerea presidiului se alegu de notari dep. Fratesiu, Belesiu, Bugarinu, Patiti'a, Almasianu, Mangra, Traila, Rotariu; celu din urma s'a designatu de notariu generalu;

in comisiunea verificátóre: dep. Mihaltianu, Al. Popoviciu, Petricu; in comisiunea petitionara: deput. Boiu, Al. Popoviciu, cav. Iacobu; in comisiunea organizátóre: Popea, V. Babesiu, Zigrea, Craciunescu, I. Popoviciu, Cosma, Trombitasiu, Radulescu Bartolomeiu; in comisiunea finantiara: Hannia, Tieranu, Ioanovicu, Damaschinu, Ianculescu, cav. Puscariu, Trombitasiu, Filipescu, Sig. Popoviciu; in comisiunea scolara: Dr. Puscariu, Suci, Andreeviciu, Hodosiu, Iosifu, V. Babesiu, Miclea, Ionasiu, Vasiciu.

Presidiulu provóca pe aceste comisiuni a se constitui si a notifica biroului presidentii, notarii si referentii sei.

Se presinta apoi credentialele si cereri de concediu a mai multoru deputati inca neverificati. Aceste se transpunu comisiunei verificátóre.

Borlea isi depune mandatulu. Cerculu respectivu se declara de vacantu si se va escrie alegere noua.

Presidiulu suleva cu acésta ocaziune cestiunea, ca congresulu se se exprime cum are a se purcede la verificarea acelor deputati, carora le lipsescu credentialele. Va fi bine, ca comisiunea verificátóre se cunósca parerea congresului in acésta privintia.

Acestu incidentu da locu unei desbateri indelungate.

Gaetanu crede, ca va fi bine a nu se lua acum in desbatere acésta cestiune, pentru ca se nu se previna pareri comisiunei.

Hodosiu este de parere, ca actele electorale a acelor deputati, cari n'au credentiale, se se transpuna simplu comisiunei verificátóre si cestiunea despre verificarea séu neverificarea deputatiloru fara credentiale se se resólve prin unu incidentu, ci prin o propunere formala.

Radulescu se alatura la propunerea lui Hodosiu. Marienescu citésa din protocótele congreselor unu casu, unde unu deputatu s'a verificatu si fara credentiale.

Popoviciu din contra citésa totu din acele protocóte mai multe casuri, unde deputati fara credentiale nu s'au verificatu.

Petricu considera tóta desbaterea acésta de tempu perdutu si afla singuru numai primirea propunerei dep. Hodosiu apta a curma desbaterea si a resólvi cestiunea.

Pacurariu voiesce, ca mai intai de tóte se se observe legea; este acésta manca, trebue se hotarimu din casu in casu. Cu casuri de precedentia nu ajungi la nimicu. Noi trebue se statorimu o procedura comuna. Din acestu punctu de vedere cestiunea nici n'are loculu ei aici. Actele de alegere sunt espressionea poporului, prin cari arata pe reprezentantulu seu. Unu actu de alegere in sa fara credentiale nu este completu si pe bas'a unui actu de alegere ne-completu nici unu deputatu nu se póte verifica: Este de parere se se tréca la ordinea dilei preste acestu incidentu.

In sfirsitu congresulu transpune actele de alegere a acelor deputati, cari n'au credentiale, comisiunei verificátóre.

Presidiulu presinta congresului pe nou alesulu episcopulu alu Aradului Ioanu Metianu (se traiésca).

Presidiulu presinta actele relative la conchiemarea acestui congresu si la amanarea congresului de acum unu anu si la necontinuuarea congresului prorogatu.

Se transpunu comisiunei organizátóre.

Presidiulu presinta unu numeru insemnatu de esibite, intre cari raportulu consistoriului metropolitanu despre activitatea sa, unu proiectu de regulamentu pentru afacerile interne a le consistoriului metropolitanu unu proiectu de procedura pentru afacerile disciplinare si matrimoniale, unu proiectu de lege pentru regularea parochieloru, mai multe acte relative la pensionarea invetiatiloru, la fondurile comune etc. etc.

Tóte aceste afara de regulamentulu pentru afacerile interne ale cons. metr., proiectulu de procedura in afacerile disciplinare si matrimoniale si caus'a fonduriloru comune, se transpunu comisiuniloru permanente, éra pentru cele esceptionate se se aléga comisiuni speciale.

Presidiulu cere dela congresu voi'a a poté transpune acte, cari sunt tocmai in lucrare deadreptulu comisiuniloru.

Congresulu nu incuviintiédia acésta cerere, si pretinde ca tóte actele se se transpuna prin congresu comisiuniloru.

Pentru consultare in caus'a alegerii comisiuniloru speciale se suspinde siedinti'a.

Dupa deschiderea siedintiei la propunerea presidiului se alegu in comisiunea pentru proiectulu de procedura in afaceri disciplinare si matrimoniale: dep. Boiu, V. Babesiu, Marienescu, Borcea, Gaetanu, Dregheciu, Pesteanu, Traila, Petricu;

in comisiunea pentru regularea parochieloru: Baracu, Cosma, Codru-Dragusianu, Damaschinu, Alex. Ioanovicu, Craciunescu, Zigrea, Mangrea, Bartolomeiu.

in comisiunea fonduriloru comune: cav. Puscariu, Pacurariu, Groza, Alecsie Popoviciu, Rotariu, Petricu, Ianculescu, Andreeviciu.

Siedinti'a procsima se anuntia pe mane la 11 óre inainte de amédi si cea de fatia se incheie la 12 óre la amédi.

(Va urma.)

Revista politica.

Diet'a ungrésca a fostu deschisa in 20 l. c. cu pomp'a si ceremonialulu indatinatu. Mesagiulu de tron pronuntiatu de M. Sa Imperatulu-rege considerandu situatiunea actuala a gubernului tieriei atrage atentiunea parlamentului cu deosebire asupra a doue cestiuni, acaroru deslegare o declara a fi fórte urgenta si adeca: revidiurea legeri de recrutare si conventiunea finantiara ce este a se incheia cu Croati'a-Slavoni'a, de órece legea in vigóre espira cu finea anului acestuia. Cu privire la mandatulu europénu primitu dela congresulu din Berlinu, relativu la ocuparea si administrarea Bosniei si Hertiegovinei, mesagiulu constata, ca gratie purtarei brave a armatei, partea prima a mandatului se póte considera ca fapta inplinita si ca relatiunile amicabile in care ne aflamu cu tóte celelalte state europene, permite a spera, ca restulu mandatului va potea fi efectuatu pre langa crutiarea cea mai mare a devotamentului popóraloru monarchiei.

Din acésta scurta analiza a mesagiului se póte vedea ca gubernulu ungrésca nu atinge cu nici unu cuventu macaru, critica situatiune a monarchiei si se feresce a vorbi despre cestiunile ardiende ale situatiunei. Scopulu este fara indoiala, ca nu voiesce se ofere ocaziune parlamentului de a se pronuntia si a-si da votulu seu inaintea delegatiuniloru, care precum scimu sunt convocade pe 5 Novembre.

Ve depinde dela elementele opositionale, déca el voru accepta acelu rolulu umilitoru de a renuntia la votulu loru in favorulu delegatiunilor, care in urm'a silintieloru ce isi da gubernulu este mai multu ca probabilu, ca voru fi compuse din delegati gubernamentali. Cadrulu si fisioniom'a precum si tendintielu partideloru singuratice din diet'a actuala sunt inca atatu de nebulóse, incatu va trebui se mai tréca inca óre care tempu, pana ce se se ficese si se se cristalizese. Organele oficióse spera, ca Coloman Tisza, actualulu ministru presedinte si ministru de finantie provisoriu va reusi a-si forma si de astadat o maiortate complesanta si supusa. Considerandu disparatele elemente, care au iesitu ca deputati din alegerile facute in vér'a trecuta, ne vine a crede si noue, ca acestu capu d'opera ministerialu i va succede dibaciului si versatului ministru-presedinte care a probatu de repetiteori ca cunósce art'a de a inblandi si a dresa in scurtu tempu pe novicii parlamentari, cari au de a-si multumi mandatulu lor candidaturiloru ministeriale. Si óre pentru ce se nu póta face unu Coloman Tisza in B.-Pesta, aceea ca a potutu face poterniculu cancelar in Berlinu, care in scurtu tempu au inblanditu si au nabusitu neinpacatu opositione, care se redicase in Reichstag in contra proiectului de lege adusu in contra socialistiloru. Acelu proiectu de lege cu pucine modificari a fostu primitu sambeta in 19 l. c. pre langa votare nominala cu 221 contra 149 voturi. Cu o maiortate de 72 voturi i sau votatu deci principelui — cancelar dictatur'a absoluta asupra intregului imperiu prusso-germanu, in poterea careia principel Bismark se póte proclama astadi a fi „salvatorulu rulu societatii.“

In aceeași di in care poporulu „cugetatoriloru si alu poetiloru“ au capitulatu la grati'a si disgrati'a cancelariului de „fieru si sange“, o parte a armatei romane de ocupatiune a trecut Dunare pentru ca se ia in posesiune Dobrogea, ce i se daruitu Romaniei din partea congresului din Berlinu in contra vointiei sale.

Sessiunea estraordinara a parlamentului romanu a fostu inchisa miercuri in 4/16 Octobre cu urmatorulu mesagiu domnescu:

„Domniloru senatori! d-loru deputati!

V'am chiamatu in sesiune estraordinara, spre a ve rostí in privinti'a situatiunei facuta Romaniei de marile poteri europene intrunite in congresu.

D-vóstra, tienendu séma de grelele inpregiurari, in cari se afla Orientulu in generalu si tier'a nóstra in deosebi, ati primitu vointi'a colectiva a Europei.

Astfelu positiunea Romaniei in facia cu marile poteri este regulata; astfelu Romani'a intra in familia statelor de sine statatóre.

Europ'a, am firm'a convictiune, ne va tiene séma de sacrificiele, ce amu facutu in interessulu pazei lumii, si natiunea ve va fi recunoscatóre pentru patriotismulu luminatu si prudenti'a politica ce ati aretatu spre a feri Romani'a de noue complicatiuni.

Nedespertindu-Me in nici unu casu de interesele tieriei, Eu v'am manifestatu dela convocarea d-vóstre tóta increderea Mea in d-vóstra, si v'am disu, ca hotarirea d-vóstre va fi si a Mea.

Ve multiimescu dér', d-loru Mei, de hotarirea data, pe care gubernulu Meu va esecuta'o cu lealitate, pe calea constitutionala, atatu in de afara catu si in intru.

La curenda revedere, d-loru, si Dumnedieu se ve aiba in a s'a santa paza.

Sessiunea estraordinara este inchisa.“

Carol.

(Urméza semnaturile ministrilor.)

Mesagiulu a fostu cetitu in senatu de d. ministru alu afaceriloru streine M. Cogalnicénu, éra in camer'a deputatiloru de catra d. ministru alu cultelor si instructiunei publice G. Chitiu.

Intrarea si defilarea triumfala in capitala a armatei eroice si glorióse a avutu locu domineca in 8/20 l. c.

Spaciulu nu ne permite a publica in numerulu acesta program'a maretiei si nationalei serbari. O vomu face in numerulu viitoru pe candu speramu a potea publica si decursulu acelei serbari, despre care nu ne indoimu, ca in urm'a pregatiriloru facute va fi fostu grandiósa, déca va fi fostu favorisata de tempu frumosu.

List'a regimentelor demobilisate.

Ungari'a: Reg. de inf. archiducele Francisc Carol Nr. 52; reg. de inf. archiducele Ernst Nr. 48; reg. de inf. Rossbacher Nr. 71; reg. de inf. de reserva f. m. l. Dormus Nr. 72; reg. de inf. de reserva f. m. l. baronulu

Knebel Nr. 76; reg. de inf. de linie Marele duce Alexis Nr. 39; reg. de inf. de linie Cesarevici Nr. 61; reg. de inf. de linie Coronini Nr. 6; reg. de inf. de linie Kussevici Nr. 33; reg. de inf. de reserva Mollinary Nr. 38; reg. de inf. de reserva Francisc Carol Nr. 52; reg. de inf. de reserva archiducele Ernst Nr. 58; reg. de inf. de reserva Jellaacsics Nr. 69; reg. de inf. de linie principele de coróna Rudolf Nr. 19; reg. de inf. de reserva archiducele Wilhelm Nr. 12; reg. de inf. de reserva principele de coróna Rudolf Nr. 19; reg. de inf. de reserva archiducele Ernst Nr. 58. Mai departe s'au demobilisat — reg. de hussari principele Frideric Carol Nr. 7; reg. de husari baronul Koller Nr. 8; reg. de husari Frideric Wilhelm III Nr. 10.

Croati'a: reg. de inf. otocanu comitele Jellaacsics Nr. 79; — Slavoni'a: reg. de inf. Soksevics Nr. 79; reg. de inf. de linie baronul Philippovici Nr. 70.

Galiti'a: reg. inf. de linie archiducele Ludovic Salvator de Toscan'a Nr. 58; — Stiri'a: reg. de inf. de reserva Regele Belgiloru Nr. 27; reg. de inf. de reserva f. z. m. Hartung Nr. 47; batal. de venat. Nr. 9 si 27. — Carinthi'a: reg. de inf. de reserva f. z. m. bar. Maroicsics Nr. 7.

Boemi'a: bat. de venatori Nr. 12; reg. de dragoni principele Windischgrätz Nr. 14.

Cu totul voru fi rechemate in patrie 44 bataliõne, 2 escadrõne de cavalerie si 2 baterii.

Societatea academiã romana.

Sesiunea dela 1878.

Siedinti'a anului 24 Augustu.

(Urmare.)

c) Archiv'a Senatului din Petersburgu.

110—114. Nr. 125, 468, 141, 422, 830. Cinci ucazuri ale Imperatului Petru celu Mare catre Senatu pentru ridicarea lui Cantemiru contra Turciloru; pentru imobilele daruite lui de catre Tiaru; pentru alegerea de membru alu Senatului.

115—119. Alte cinci ucazuri privitoare la Istori'a Romaniloru.

d) Archiv'a Sf. Sinodu din Petersburgu.

120. Ionu Duca Voda cere ca patriarchulu Moscvei Ioachimu, se mijlocõsa la marele Cnezù pentru incheerea si intarirea pazei cu Turcii.

121. Patriarchulu Ioachimu raspunde lui Duca Voda, ca elu ca si Cnezulu dorescu tot-d'a-una pacea.

122. Mitropolitulu Moldovei Dosifteiu, cere dela patriarchulu Ioachimu o tipografie cu buche de cate-va feluri pentru tiparirea cartiloru.

123. Raspunsulu patriarchului catre Dosifteiu si registrulu de lucrurile tipografiei si literile tramise cu insemnarea preturiloru.

124. Ioachimu patriarchulu arata lui Sierbanu Voda Cantacuzenu serviciile ce Tiarii Rusiei au adusu cu ostile lor Venetianiloru si Austriei, contra Chanului de la Crimu si a Turciloru.

125. Patriarchulu Ioachimu catre mitropolitulu Ungro-Valachiei Kir Teodosie de aceiasi materie.

126. Sierbanu Voda indõmna pe Tiarii Rusiei Ionu si Petru Alexievici contra Turciloru.

127. Mitropolitulu Moldovei Dosifteiu scrie dela Sucõva patriarchulu Ioachimu se-i tramitia milostenie pentru ca se afla in nevoi si saracie.

128. Patriarchulu Ioachimu i tramite 50 de ruble.

III. Portrete ale familiei Cantemiresci.

In arhivele ministerului de externe din Moscva se pastrõza 4 portrete lucrate in ulei ale familiei lui Cantemiru si anume: Principele Dim. Cantemiru, soci'a sa Casandra, nascuta Cantacozino, fiulu seu Antiochu si fiica sa Smaragda princesa de Galitzinu.¹⁾

Am luat copii fotografice dupa fie-care, asemenea si dupa unu tablou lucratu in colori pe chartie: Deschiderea obstescei adunari din Bucuresti din anul 1831.

IV. Glosare; alte manuscripte romane si slavone scrise in Romani'a.

In bibliotheca Societatii Imperiale de istorie si anticitati rusci la universitatea din Moscva am aflatu: unu glosariu slavo-romanu, unu volumu in 16 camu de

¹⁾ Despre portretele gravate ale principelui Dimitrie Cantemiru, vedi „Slovari ruskii gravirovanih portretov“ de D. Rovinskii p. 67 St. Petersburgu 1872 si de acelasi autoru: „Ruskie gravei, Moscva“ pagina 210 Nr. 16.

Pe o gravura facuta cu ocaziunea sustinerii thesei theologice a lui Laurentie Transilvanõnulu la 26 Iuliu 1712, principele Cantemiru se infatisiedia pe calu incongiuratu de o numeroãa garda de calareti si calcandu in piciorõ firmanulu sultanescu si stõgulu turcescu; mai josu Russi'a in chipu de femeie i ofera o ramura de maslinu.

D. Grafu Uvarof din Moscva a bine-voitu a ne atrage atentiunea asupra unei stufe frumosu lucrate ce poseda D-sa, si care represinta pe Petru celu Mare pe calu calcandu stõgulu turcescu; era Romani'a si Moldov'a in chipulu a doue feciõre ingenuchiate, intindu manile suplicante catre ilustrulu monarchu.

la finele secolului XVII, judecandu dupa caracterele paleografice; era in bibliotheca imperiala din St. Petersburgu, unu altu glosariu slavo-romanu (provenindu din bibliotheca grafului Th. A. Tolstoi) in 4, sect. XVI. No. 5, file, 106, celu pucinu anterioru secolului XVII si scrisu in tier'a romanõsca. Pe fõia penultima a manuscriptului se citeste intre alte insemnari, si urmatoarea: „Dionisii Ermonach ot sviata Mitropolie za Bucuresci, Ghenarie 13 dni vl. 7202“ adica: „Dionisie Ermonach din Santa Mitropolie din Bucuresci, Genarie 13 dile anul 7202 (1694).“

Am copiatu liter'a A din acestu glosariu, si dupa intielegerea luata cu D. Directoru alu bibliotecei imperiale publice din Petersburgu, academiculu Bicikov, si D. presiedinte alu societatiei de istorie din Moscva grafulu Tolstoi, — originalele manuscripte se voru tramite spre copiare Societatii Academice romane in urma unei esprese cereri din partea D-v.

Despre cele-alte manuscripte aflate in bibliotheca patriarchala, adi numita bibliotheca synodala din Moscva in bibliotheca museului Romantiovu, si in bibliotecele particulare ale grafului Uvarof si a D-lui Hludev, manuscripte romane si slavone scrise in Romania secolulu 15—17; cugetu a ve presenta unu studiu deosebitu in acceptarea fac-simileloru dupa vignete, dupa initialele iluminate si alte desemnuri de prin aceste manuscripte, ce nu le-am complectatu inca.

V. Amabilitatea cu care pretutindeni mi s'a pusu la dispositiune manuscriptele si documentele in arhivele si bibliotecele din Moscva si Petersburgu, mi impune dator'iã placuta a ve impartasi numele catorva persoane cari m'au ajutat deosebitu, cum: D. Baronu Buehler, directorulu arhivei ministerului de externe din Moscva, D. V. A. Dasicov, directorulu museului Romantiov din Moscva, D. de Giers, secretaru de Statu la ministerulu afaceriloru straine in Petersburgu, si D. academicu Kunicu, directorulu bibliotecei academice de sciintie din Petersburgu, sectiunea rusa.

Asemenea D. Nil. Popof, profesoru la universitatea din Moscva, a bine-voitu a darui Societatii Academice oper'a lui Dim. Cantemiru: Kniga systema ili sostoiãnie muhamedanskia relighia, St. Petersburgu, 1722; era D. Elpidifor Barsov, directoru alu bibliotecei Certkov din Moscva:

a) O fõie pe pergamentu dintr'unu evangeliaru slavonu scrisu de Efremu, Episcopulu Radautiului pentru monastirea Moldaviti'a in Bucovin'a, sub domni'a lui Radu-Voda celu Mare, la anulu 1615;

b) Unu manuscriptu rusescu despre Moldov'a: O Moldavii, 22 pagini in 4; si

c) Unu esemplaru din oper'a sa: „Pricitãnia sievernago kraia, cieasti I. Moscva 1872. „(Bociturile poporane din Rusi'a nordica).“

VI. Alaturezu si inventariulu de tõte manuscriptele, fac-similele si cartile, ce depunu o data cu acestu raportu si nu potu fini, fara de a nu esprime recunoscinti'a mea viua, ce portu Societatii in genere, si in particularu D-võstre, pentru incredintiarea unei misiuni scientifique de atata importanta, si pentru inlesnirea mijlocelor de a o putea indeplini, in tempu de 4 luni de dile, astu-felu cum mi-a statu prin potiãtia.

Bine-voiti, ve rogu, D-le presiedinte, a primi sentimentele mele cele mai respectuoãe.

Gr. G. Tocilescu.

Bucuresci, 1878 Aprilie 10.

Dupa acestea D. presiedinte arata, ca sectiunea de sciintie a notificatu ca ea afla cu cale a se citi in siedintiã o disertatiune a D-lui P. S. Aureliãnu, intitulata „Economia rurala la Romani.“ Acõsta se asculta cu multa atentiune, era Societatea decide a se tipari in anale.

Siedinti'a se radica la 4 ore p. m.

Presiedinte, I. Ghica.

Secretaru ad-hoc, G. Sion.

(Va urma).

Sciri diverse.

— (O serbatõre romanõsca.) Serbarea anuntiatã in numerulu trecut, a aniversarii de 10 ani a reuniunii sodaliloru romani din Sibiu, avu locu conformu programulu. Deja la inceputulu executarei programei, spatiõsa si frumosu decorata sala dela „Imperatulu Romaniloru“ era plina de unu publicu numerosu si alesu. Logea principala din care falfaia stindardulu tricoloru alu reuniunii sodaliloru ce põrta inscriptiunea „Cultur'a este viaãta“, a fostu ocupata de Escel. Sa inaltu prea sãntitulu mitropolitulu Mironu Romanulu, avendu la drõpta Sa pe Ilustritatea Sa parintele episcopu alu Caransebesiulu Ioãnu Popasu, era la steng'a pe Ilustritatea Sa parintele episcopu dela Aradu Ioãnu Metianu. Totu acolo observãramu si pe parintele archimandritu si vicariu archiepiscopescu Nicolae Popea si pe parintele archimandritu alu Beocinulu Basilianu Petroviciu. In logele celelalte ale galeriei se potea observa o interesanta cununa si grupe de dame romane din familiile distinse ale societatii din locu. Josu in sala ocupara fotoliurile o multime de dame si domniõre, care de care mai frumoãe si mai interesante, formandu unu centru asediatu de unu lungu siru de barbati, care in renduri indoite si intreite incadrau acelu centru din ambele flancuri si din spate, remanendu frontulu deschisu spre podiulu, pe care avea se se produca chorulu sodaliloru.

Numerile acelea ale programei, pe care avea se le esecute orchestr'a militara, a fostu esecutate cu o precisiune mai presusu de ori ce critica. Atãtu piesele esecutate de catra chorulu vocalu, precum si declamatiunile au seceratu aplausele meritate ale publicului incantatu; era „Canteculu Gintei latine“ si „Stelutia“ cantata solo de d. maestru V. Petrutiu au seceratu aplause frenetice.

Dupa terminarea programei urma cina comuna presarata cu toaste ocasionale era — sfrisutulu bunu tõte bune, dupa terminarea cinei se dete semnalulu

ca cumva va incepe domni'a deitiei Terpsichore si a Gratielor. Lumea cea tinera asteptase cu impacientia acestu semnal. Joculu incepu si dura pãna pe la 3 ore dminõtia, inveselindu nu numai pe cei tineri, dara si pe cei betrani si ne jucatori. Cu deosebire „Roman'a“ a fostu jucata asia de bine, incãtu a fostu aplaudata de intregulu publicu.

— (Comitetulu damelor din Sibiu.) La tempulu seu amu fostu anuntiatu si noi infintiarea unui comitetu de dame subtu presiedinti'a d-nei Lina Wãchter, acarui scopu a fostu adunarea de ofrande piõse pentru raniti armatei austro-ungare si pentru familiile celor caduti. Acestu comitetu a desvoltatu unu zelu si o activitate fõrte laudabila in chiemarea cea mai sublima a femeiei care este: caritatea. Regretãmu, ca lips'a de spaciù nu ne permite a publica specificat'a dare de sãma a fiacarei d-na colectanta in parte. Abstragendu deci dela marele numeru de obiecte colectate, necesare pentru cei raniti, ne marginimu a publica numai sumele adunate in bani si adeca s'au adunatu prin: d-na colectanta Lina Wãchter 321 fl. 20 cr., d-nele colectante Iudit'a Macelariu si Mari'a Cosma 236 fl. 51 cr. si 1 fl. in argintu, d-na colect. Matilda Tamasy 44 fl. 90 cr., d-na colect. Hermina Senor 130 fl. 65 cr., d-na colect. Henrieta Müller 59 fl. 50 cr., d-na colect. Caliope Boiu 17 fl. 85 cr., d-na colectanta Iosefina Czekelius 47 fl. 80 cr., d-na colect. Iulia Schuster 38 fl. 60 cr., d-na colect. Ludovica Tuzkõvy 11 fl. 25 cr., d-na colect. Carolina Lindner 8 fl. 25 cr., d-na colect. Iosefina Bielz 19 fl. 22 cr., d-na colect. Maria Arz de Straussenburg 40 fl. 07 cr., d-na colect. Sofia Fabritius 13 fl. 70 cr., d-na colect. Camila Iikeli 61 fl. 67 cr. — Sum'a totala 1051 fl. 17 cr. si 1 fl. in argintu.

— (Din Copacelu ni se scrie cu data de 13 l. c. urmatõrele: In comun'a Margineni Cottulu Fagarasiu la 12 Oct. pe la õrele 3 p. m. erupse unu focu teribilu, care in restempu de cãteva minute prefaci in cenusia tõta averea din preuna cu edificie economice a 7 proprietari. Sunt de compatimitu acesti bieti õmeni, ca-ci ce a potutu scapã de grindin'a de asta vãra, le nimici furi'a focului. Astfelu goli, flamandi si cã vai de ei remasera in usile altora, acuma in capu de iãrna.

— (Necrologu.) In 12 Octobre a. c. a muritu in Cristolteiu la 5 ore diminiãtia Ioãnu Popu, fostu preotu gr. cath. in Cristolteiu. Nascutu la 1823 repõsatulu a servitu ca ministru alu bisericei 31 de ani iubitu si veneratu de poporenii sei, carora ca mostenire le au lasatu cultur'a vioru, pe care densulu o au introdusu in aceea comuna si acarei cultura progresõdia fõrte bine pe acele deluri, care de altcum ar fi remasu neproductive. Repõsatulu lasa in urm'a sa 1 fiu, candidatu de advocatura si 4 fete, dintre care trei sunt maritate. Fia-i tierin'a usiõra si memoria binecuvantata!

— (Advocatu nou.) Din Murasiu-Osiorheiu ni se scrie, ca in aceea si in care a depusu censur'a de advocatu d. Dr. Nic. Olariu, o a depusu si d. Dr. Nicolae Branu de Lemenii, fiulu cunoscutulu nostru barbatu nationalu d. I. Branu de Lemenii. Dorimu noulu advocatu unu succesu completu in carier'a sa.

— (O cestiune de dreptu.) Inaintea tribunalulu de Iasi, sectia II, presidentata de d. St. Mandre si asistata de d-nii Leonardescu, I. Duca, s'a tractatu o cestiune de dreptu care, pe catu scim, n'a fostu pãna acum resoluta de tribunalele romane.

Unu d. N. vrendu a se casatori cu domnisior'a X., sor'a femeiei fratelului seu, oficiarulu starei civile s'a opusu la casatori'a lor, pe motive ca suntu cuscrii intr'unu gradu proibitu de lege.

D. N. spre a radica acõsta piedeca a facutu opõsiune la tribunalu.

D. Conta, profesorulu de dreptu civilu dela Universitatea de Iasi, a sustienutu cererea d-lui N. cu cunoscutulu d-sõle talentu si cu o eruditiune, care a inpresionatu adancu publiculu competentu.

Din nefericire pentru d. N., majoritatea tribunalulu, compusa din d-nii Mandrea si Leonardescu, a datu dreptate oficiarulu starei civile.

(Stõua Romaniei).

— (Concursuri universitare). — Cetimu in „Timpulu“ urmatõrele:

Concursurile tienute la Iasi pentru catedrele vacante dela Universitatea din Bucuresci seu terminatu.

A fostu trei comisiuni esaminatõre, una pentru catedrele de Filologie, Archeologie si Filosofie, care s'a compusu din dd-nii Zalõmitu, rectorulu universitatii din Bucuresci, D. Gusti, fostu ministru, ca reprezentati ai guvernulu si din dd. profesori ai facultatii de litere: I. Caragiani, C. Leonardescu, N. Quintescu, St. Vergolici si A. Vizanti, decanulu acelei facultati. Alta comisiune pentru catedr'a de Literaturile neolatine a fostu compusa din aceeasi domni profesori ai facultatii din Iasi, iar ca reprezentati ai ministrulu dd. A. Xenopolu si V. Burla. — A treia comisiune pentru catedr'a de Matematice a fostu compusa din dd. Petrescu si S. Emilianu ca reprezentati ai ministerulu, iar din partea facultatii de sciintie domni profesori M. Tzony, St. Micle, C. Climescu, I. Melicu si N. Culiãnu, decanulu acelei facultati.

Pentru fie-care catedra vacanta s'au prezentatu numai cate unu singuru concurentu si anume: pentru cea de Archeologie, d. Odobescu, pentru Filologie d. B. Hasdeu, pentru Filosofie d. Craciunescu, pentru Literaturile neolatine d. Frollo, iar pentru cea de Matematice d. Haretu. — Toti au fostu recomandat pe baz'a titluriloru si a publicatiuniloru ce au prezentatu. Singuru d. Haretu, pe langa titlurile si scrierile prezentate, a facutu si cate-ve lectiuni orale de cari comisiunea a remasu satisfacuta.

— (Statistic'a casatoriiloru in Austri'a., Dintr'o 100 de femei intre anii 15—20 se marita 14) intre 20—25 se marita 52, intre 25—30 se marita 18,

era între 30-35 numai 6. Dela 35 incolo proportiunea este minima.

— (Cununi'a principelui de Wales) au costat 23.455 funti sterl. si adica 3200 f. st. pentru edificari in Windsor, 7000 f. st. pentru iluminarea edificiilor publice, 2950 f. st. pentru teatru si 10.300 f. st. pentru spese de calatorie, prandieri etc. etc.

— (Arderea cadavrelor.) Darea de sēma a societati din Milanu pentru arderea cadavrelor, cuprinde următoarele date: In primul patraru alu anului 1878 s'au arsu 7 cadavre, din care 6 au fostu barbatesci era unulu femeiescu. Procesulu arderii reusi in tōte casurile perfectu. Era cunoscuta greutatea a patru cadavre care era: 63, 62, 41, 59 chilo. Cenusi'a respectiva au fostu de: 3, 2 si 2'90 chilo. Dela 1 Ianuarie 1876 pana in Maiu a. c. s'au arsu 23 cadavre.

— (Parocismu electoralu-ungurescu.) Eata ce scria unu diaru opositionalu „Szegedi Naplo“ cu ocaisiunea caderei ministrului K. Tisza la alegerea de deputatu din Dobritieniu: „Unde este arculu triumfal, pe care l'au redicatu man'a mercenarilor? Au cadutu. O suflare l'au resturnatu. Acēsta suflare sēmanā cu unu orcanu, care curatia atmosfer'a. Aerulu era inabusitoru. Jumetate natiunea tusia cu plumani-stricate! Noi credēmu, ca avea lipsa de plumani prōspete. Ba nu, ei i lipsea numai aerulu curatu . . . si asia mai departe cu gratia pana la finitu.

— (Unu tata sgarcitu.) Intr'unu satu din Ungari'a, unu moraru de unguuru i se bolnavi uniculu sen fiu. Toti vecini si cunoscuti i recomandau se ii aplice lipitori. Dupa multa esitare in fine morariulu se decide a se duce la orasiu si intrandu in farmacie ceru o lipitorē. „Pretiuulu este 10 cr.“ dise asistentulu. — „Ce 10 cr. pentru unu astfelu de verme miserabilu? — Mai bine se mōra Andreiu alu meu. Eu nu cumparu“ si cu acestea pleca. Doua dile dupa aceea Andreiu era unu cadavru. Acestu Harpagon se vede, ca au fostu frate bunu cu altu sgarcitu, despre care proverbulu dice, ca dēca ar veni draculu se i cēra unu cutitu, ca se isi taia gitulu, nici atunci nu ii ar da.

— (Mirēs'a Sultanului.) In Islamu se prescrie, ca in ultima nōpte a serbatoriloru Ramazan, natiunea se daruiasca domnitoriulu seu o sclava virgina, ca unu a conto la placerile paradisului, unde pe fia care dreptu credintiosu ilu astēpta 60 de hurii. In anulu acesta diu'a aceea de serbatōre a fostu cea de 29 Septembrie.

— (O scena la tribunalu.) Inaitea unu tribunalu din Americ'a, o dama care era citata ca marturie refusa se respundia la intrebarea ce ii se facuse. „Pentru ce nu respondi?“ — Pentru ca aceea ce trebuie se dicu, nu o pōte audii nici unu omu onestu. — „Ei bine,“ replica procurorulu, „spune — o la urechi'a d-lui presiedinte.

— (Bibliografia.) Afamu ca in curendu va iesi de sub tiparu si se va gasi la librarii pe pretiu de leu 1. 50 b.: „Soll“ si „Haben“ sēu Cestiunea Ovreiloru in Romani'a, Studiu politicu si socialu de Iōnu Slavici.

Statutele societati maestriloru caltiunari din Lipov'a.

§. 1. Scopulu societati maestriloru caltiunari din Lipov'a este: a inainta interesele comune de industria a le membriloru ei, anume:

1. A scuti membrii societati contra lipsei, ce eventualmente i aru ajunge, pentru acelu scopu:

Intemeiēdia „fondu de ajutorare,“ din care membrii betrani, sēu cei neapti de lucru si seraci, sēu dupa mōrte veduvele acestor'a odata pentru totudēuna voru primi ajutoriu.

Pentru „fondu“ se compunu statute, prin cari se regulēdia administrarea cassei si impartirea ajutōrelor. Statutele apoi se voru subterne: ministrului de agricultura, industria si comerciu, spre aprobare.

2. A regula referintiele intre maiestri si sodali (calfe) in sensulu legii de industria, spre scopulu acesta:

a) Compune unu „juriu de pace,“ care va complana neintelegerile si frecarile, provenite intre maiestri si personalulu ajutoriu. Juriulu de pace va fi compusu in proportiuni egale: jumătate din maestri jumătate din sodali.

b) Veghiēdia, ca dispositiunile legii de industria, cari regulēdia referintiele intre maestri si lucratori se

se observe de ambe partile cu punctualitate. In casulu de neobservare a aceloru disusetiuni, dēca acēsta ar fi spre stricatiunea si desavantagiulu cutarui membru, da mana de ajutoriu respectivulu, spre a si validita dreptulu sēu interesulu violatu, prin ignorarea legii.

3. A delatura lips'a de lucratori si de lucru, pentru aceea castiga date despre starea industriei si prebas'a acelor date, societatea se ingrisesce, a castiga membriloru societati, — lucratori, si eventualmente lucru.

4. A nesui cā produsele membriloru, respective vinderea productelor, se se impartēasca de avantagiulu comericiulu, spre acelu scopu:

a) infintiedia unu magazinu comunu (hala) in care membri 'si potu espune si vinde produsele (negōtie) sale.

b) se ingrisesce, ca membrii societati, se lucre in colaboratōre (lucratōre) se intrebuintēdie machine, ce corespondu meseriei, si se infintiedie asociatiuni de cooperatiune; astfelu de institute, se voru regulā, prin statute separate, si se voru subterne ministeriulu de industrie, agricultura si comerciu.

5. A promova perfectiunea industriei din patria spre care scopu:

a) societatea innaintēdia cualificarea invetiaceiloru de maestria si a sodaliloru, mai alesu prin aceea, ca subventiōniēdia scōlele de specialitate, cari deja sustau sēu cari se voru infintia; asemenea se ingrisesce si de frecventarea acelor.

b) ajuta si promovēdia dupa poteri, institutele si institutiunile acelea, cari servescu pentru redicarea industriei din patria, sēu spre desvoltarea intelectualu a maestriloru.

§. 2. Loculu societati este opidulu Lipov'a.

§. 3. Membru alu societati pōte fi totu maestrulu din patria — conformu legii de industria, — de sine statatoriu — si carele 'si practica maestria sa in Lipov'a sēu impregiuru de Lipov'a.

Femeile si minoreni, inca potu fi membrii societati, dar drepturile loru in adunarele societati, si-le potu exercita, numai prin plenipotentia alor membru. Primirea de membru, se face la recomandarea presiedintelu ori notariulu, prin: Comitētu societati. Persōne moralmente petate, se primescu de membri, numai cu aprobarea maioritati voturiloru adunarii generale.

Totu membrulu, la intrarea in societate, capeta unu esemplariu din statute, si unu libelu, in care i se cvitēdia tacs'a de intrare: 10 fl. v. a. cu care contribue la fondulu societati.

§. 4. Membrulu incēta a fi: prin mōrte, sēu prin mutare la altu locu, sēu prin repasire voluntara (de buna-voia) — la casulu din urma in sa are a solvi tacs'a de membru pre anulu inca neespiratu.

Veduv'a si minoreni membrulu ce a moritu, in privintia drepturiloru de membru au a se acomoda artic. alu VIII de lege din 1872. §. 80.

Mai departe se considera de eschisi din numerulu membriloru:

a) cari nu corespondu indatoririloru, ce li prescriu statutele.

b) cari, pentru cev'a crime se afla condamnati, sēu cari, prin adunarea generala, sēu prin comitētu societati — pentru viētia loru nemorala — fiindu admoniati (infruntati) si nu se mai indrēpta.

Membrii eschisi din cauzele atinse mai susu, respective succesorii loru, nu mai au nici unu dreptu sēu favoru, din midlōcele societati.

Repasirea de membru este a se referā la siedintia comitētulu cea mai de aprōpe. Dēca ar obveni asia impregiurare, care ar trage dupa sine, eschiderea cutarui membru, din societate, decisiunea comitētulu are valōre numai provisoria, pana la procsim'a adunare generala, cu aprobarea caria respectivulu, sēu se eschide de totu, sēu se considera de membru si mai departe.

§. 5. Totu membrulu are dreptu:

1. A lua parte la adunarea societati, cu votu consultativu si decisivu (femeile si orfanii, numai prin plenipotentia — membrulu pre langa votulu seu — numai inca unu votu, mai pōte exercita, ca plenipotentu).

2. A contā la beneficiile fondulu de ajutorare.

3. A intreveni pentru delaturarea, neintelegeriloru si frecariloru, ce s'ar escā in sinulu societati.

4. A da ajutoriu la datele statistice, ce le-ar intreprinde societatea.

5. A lua parte activa la intreprinderile comune, ce si le-ar initia societatea.

Mai departe, totu membrulu este obligatu:

1. A implini punctualu decisiunile aduse, in intiesulu statutelor, si dupa potiētia a redica renumele si vēdi'a societati.

2. A solvi punctualu tacs'a de membru, de dupa chei'a statorita.

§. 6. Afara de tacs'a de membru amintita in §. 2. totu membrulu va mai solvi in cas'a societati in totu anulu 80 cr. v. a. in 4 rate (patrare).

Dēca din tacele membriloru nu s'ar potē acoperi spesele anuale a le societati, recerintia se acopere prin aruncu specialu facutu de catra adunarea generala. Acestu aruncu se face egalu preste toti membrii societati.

§. 7. Pentru conducerea afaceriloru societati sunt chemati:

1. Oficialii, anume: presiedinte si vice-presiedinte, notariulu, cassariulu, controlorii si avocatulu.

2. Comitētu.

3. Adunarea generala.

§. 8. Presiedinte si vice-presiedinte se alegu dintre membrii societati in adunare generala cu votu secretu, pe 3 ani, si pentru fia-care se face votare deosebita, adica: mai antaiu pentru: presiedinte apoi: pentru vice presiedinte.

Intemplandu-se in periodulu de 3 ani vacantia, postulu vacantu se deplinesce prin alegere, intr'o adunare generala extraordinaria, si alesulu pōrta oficiulu, numai pre timpul restantu din periodulu de 3 ani.

Presiedinte:

a) representia societatea in tōte afacerile, de acea ori ce actu de dreptu sēu oblegamentu alu societati, se subscria de catra presiedinte si notariu.

b) conchiama adunarele generale si cele de comitētu, si enuncia conclusele, cu maioritaea voturiloru ēr candu voturile sunt egali, derima votulu presiedintelu.

c) duce in deplinire decisiunile adunarii generale si a le comitētulu, resōlve si conduce afacerile curente, respective: da indrumare pentru resolvarea acelor'a notariulu.

d) la intemplari obveniente, asemnēdia din fondulu societati, spre cev'a scopu pana la 10 fl. v. a. despre ce la cea mai de aprōpe adunare generala, are a da sēma.

La casu de impedicare, vice-presiedinte substitue pre presiedinte, in tōte afacerile.

(Va urma.)

Preturiile cerealielor

si altorū obiecte de traiu au fostu la

22 Octobre in Sibiu:

Grāu, dupa cualitati	1 hectolitu fl.	5.40—6.20
Grāu, amestecat	1 „ „	4.50—5.10
Secara	1 „ „	3.90—4.30
Papsioiu	1 „ „	3.60—4.—
Ordiu	1 „ „	4.50—5.—
Ovesu	1 „ „	2.—2.40
Cartofi	1 „ „	1.75—2.25
Mazare	1 „ „	4.50—5.—
Linte	1 „ „	5.50—6.—
Fasole	1 „ „	4.50—5.—
Lardu (slanina)	50 Kilogram.	35.—
Untura (unsōre topita)	50 „ „	30.00
Carne de vita	1 „ „	36.—44
Oua 10 de	—	20

Cursuri de Bucuresei in Lei noi (franci).

19 Octobre.

Obligatiuni rurali din 1864 cu 10%	1. 104.— b.
Imprumutulu Oppenheim din 1866 cu 8%	102.60 „
Obligatiune de imprumutu dominiile din 1871 cu 8%	99.50 „
Creditu fonciariu (hipot.) ruralu cu 7%	92.— „
Creditu fonciariu urbanu (alu capitalei cu 7%	85.50 „
Imprumutulu municipale nou (alu capit.) din 1875 cu 8%	95.50 „
Fondulu de pensuni (per 300 l. a.) cu 10%	176.— „
Actiunile caliloru fer. rom. din 1868 cu 5%	32.— „
Actiunile caliloru fer., prioritati din 1868 cu 6%	84.— „
Daci'a, Compania de asecur. din 1871 actiunea de 250 l. a. 8%	196.— „
Romani'a. Compania de asecur., (act. de 100 l. n.) 1873 cu 8%	77.— „

The'a

antiarthritica si antirheumatica alui

WILHELM

curatitōre de sange spre a se folosi in ori-care anotempu cā singurulu midlōcu curatitoriu de sange cu rezultate sigure.

Cu concessiunea cancel. c. r. de curte datu prin decisiune Viena, 7. dec. 1868.

Probata definitiv. Efecte exell. Resultatulu eminentu.

Prin p. in. patenta a M. Sale c. r. assecurata contra falsificarii. Viena, 28 martie 1871.

The'a acēsta curatia organismulu intregu, strabate partile intregulu corpu si folosindu-o cā beutura departēza dintr'insulu tōte materiile stricaciōse, cate se voru fi adunatu, cum nu face nici o medicina; si efectulu siguru este durabilu.

Vindecarea perfectā a arthritei, reumatismulu, bōl'englezescu, si a altorū bōle invechite incurabili, ale ranelor, cari puroiēza ne'nectatu, ale bōloru genitali si bubeloru, ale sgrabuntielor pe trup si in faciā, ale peteloru, bubeloru si-philitice.

The'a acēsta au produsu rezultate forte favorabili mai alesu in infiatu de ficatu si de splina, cum si in greutāti hemoroidali, in doreri

de nervi, de muschi de incheiaturi, de udu, polutiuni, impotentie, scurgeri la femei etc.

Suferintie cum sunt bōlele scrofulōse, infiatu'a ghindurilor se vindeca iute si perfectu, la aceia, cari beau The'a necurmatu, fiindu ca ea este unu midlōcu domulu dissolvatoriu si promovatoriu de urina.

Resultate admirabili sigure.

Dlu Franciscu Wilhelm, apotecariu in Neunkirchen langa Viena.

Wocheiner Feistritz (in Carniolia), 1 oct. 1872.

On. Dle! Mai am ērasi trebuintia de vreo trei pachete din the'a dtale curatitōre de sange, pentru ca dupa-ce am cumperatu de la dta de 2 ori si am folositu acestu midlōcu exellentu „the'a antiarthritica si antirheumatica a lui Wilhelm curatitōre de sange“ m'am convinsu de ajunsu de minunatulu ei effectu. Te rogu se'mi tramiti the'a curatitōre de sange cu receperea plātii prin posta. Cu totu respectulu

Ioanu Jerala, capelanu.

Dlu Fr. Wilhelm, apotecariu in Neunkirchen langa Viena.

Tuschkau langa Pilsen, 1 oct. 1872.

De asiū fi cunoscutu mai nainte poterea vindecatōre „a theei dtale antiarthritice, antirheumatice, curatitōre de sange“ asiū fi scapatu de multu de o bōla vechia si asiū fi si mai bogatu cu o sūma considerabila cheltuita fora scopu pentru restaurarea

sanetātii mele. Pan' acum am trasu acestu midlōcu nepretiuitu de la Praga din depoulu dtale, astadi me adresezu d'a dreptulu catra dta si Te rogu a'mi tramite cu intōrcerea postei 12 pachete pe langa receptiunea plātii. Cu totu respectulu

Josef Dilzl.

Dlu Fr. Wilhelm, apotecariu in Neunkirchen langa Viena.

Gutenstein, 1 oct. 1872.

Se 'mi mai tramiti catu mai curendu 2 pachete „the'a antiarthritica, antirheumatica, curatitōre de sange a lui Wilhelm“ precum mi-ai mai tramisu prin posta. Eu vediu, ca fora the'a dtale nu mai potu existe. Cu tōta stim'a

Florian Haselsteiner, Nr. 43 in Klosterthal.

Preste puēinu va urmā continuarea epistoleloru de recunosciētia, fiindu preste potiētia a le publicā dintr'odata pe tōte.

Se ve feriti de falsificari si insielatiuni.

On. publicu la cumperare se binevoiēca a reflecta exactu la marc'a si firm'a mea tiparite pe din afora pe pachetu, pentru cā se nu fia insielatu prin falsificari.

Adeverata thea antiarthritica, antirheumatica curatitōre a lui Wilhelm, se pōte trage numai din prim'a fabricatiune internationala antiarthritica, antirheumatica curatitōre de sange in Neunkirchen langa Viena, sēu din depozitele mele publicate prin diarie.

Unu pachetu, impartitu in 8 doze, preparatu conformu instructiuni date de medicu dimpreuna cu informatiunea despre folosire in diverse limbi consta 1 fl., pentru timbru si pachetare separatu 10 cr.

Pentru comoditatea o. p. adeverat'a thea antiarthritica, antirheumatica, curatitōre de sange a lui Wilhelm se mai afla in:

Sabiu la Frid. Thallmayer, comerciantu.

Abrud: F. Tones & Comp.

Bistritia: Fridricu Kelp, Tergovits & Zintz, Dietrich & Fleischer.

Blasiu: Carol Schieszl, apotecariu.

Orastia: Carol Reckert, apotecariu.

Alba-Julia: Iuliu Frōhlich, apotecariu.

Clusiu: Ad. Valentini, apotecariu.

Brasiovu: Ferd. Jekelius, apotecariu.

Lechintia: Friedr. Scheint, apotecariu.

Feldiōra (langa Brasiovu): Friedr. Folberth, apotecariu.

Ilia, C. Hoffinger, apotecariu.

Osiorheit: Max Bucher.

Sabesiu, I. C. Reinhard, apotecariu.

Baia mare: I. Horacek, apotecariu.

Aindu: August Binder, apotecariu.

Miercuria: Chr. Fr. Schimmert, apotecariu.

Romanu (Moldova): Josef Dannffy, apotecariu.

Sedisiōra: Iosef B. Teutsch, comerciantu.

Reghinulu s.: S. & I. Leonhardt.

Huniadōra: Fried. Acker, apotecariu.

Rosi'a: Ludw. Moldovan, apotecariu.

Oena (l. Sabiu): Joh. v. Cronberg, apotecariu.

(23) 22